

REGELVERK FOR EGENKAPITALFINANSIERT LANDSDEKKENDE SÅKORNKAPITALORDNING

Dette regelverket gjelder for Innovasjon Norges forvaltning av den egenkapital-finansierte landsdekkende såkornkapitalordningen etablert i 2013 og omfatter bevilgninger til tapsfond, tilskudd til risikoavlastning og egenkapital. Regelverket er fastsatt av Nærings- og handelsdepartementet 5. april 2013 og gjort gjeldende med virkning fra samme dag.

Regelverket er utarbeidet i medhold av § 8 i Reglement for økonomistyring i staten og kap. 6 i Bestemmelser om økonomistyring i staten. Reglement for og Bestemmelser om økonomistyring i staten er overordnet dette regelverk. Dette regelverket skal være tilgjengelig på Innovasjon Norges hjemmesider.

1 MÅL MED OG MÅLGRUPPE FOR SÅKORNKAPITALORDNINGEN

Det langsiktige målet med den landsdekkende såkornkapitalordningen er å støtte etablering av innovative, internasjonalt konkurransedyktige vekstforetak i tidlig fase i hele landet og dermed skape vekst og kompetansebaserte arbeidsplasser. Dette skal gjøres gjennom å øke tilgangen på kompetent kapital og kompetanse og å bygge opp og videreutvikle gode forvaltningsmiljøer. Statlige midler som avsettes til egenkapital og risikoavlastning, skal investeres og utløse privat kapital og kompetanse. Tilskuddet til risikoavlastning innebærer at investorer får bedre avkastning enn de ellers ville fått gjennom fondene og mer tilsvarende avkastning det de kunne oppnå gjennom alternative investeringer.

Basert på erfaring med tidligere ordninger kan det påløpe tap for staten. Målet med tapsfondet er derfor å sørge for en realistisk budsjettering av statens deltakelse i fondene. Tapsfondet skal dekke ev. manglende tilbakebetaling av statens innskutte egenkapital. Det er et mål å sikre statens verdier i ordningen.

Målgruppen omfatter:

- investorene i de landsdekkende såkornfondene
- små bedrifter yngre enn fem år¹ i såkorn- og oppstartsfasene². Det kan investeres i senere faser, så lenge førstegangsinvesteringen i et selskap er i såkorn- eller oppstartsfase, slik at selskapene kan utvikle seg.

Fondene skal gi markedsmessig avkastning, og kan investere i alle landets fylker. Såkornfondene kan ikke investere i bedrifter i vanskeligheter, skipsbygging, kull og stålindustrien, i finansielle foretak eller rene eiendomsforetak.

¹ Definisjonen av små bedrifter er gitt i OJ L 124, 20.05.2003, s. 36-41. Små bedrifter er definert som mindre enn 50 ansatte og med omsetning og/eller balanse under EUR 10 mill., og tilsvarende krav til uavhengighet av større konsern.

² Se definisjoner i Community Guidelines on State Aid to Promote Risk Capital Investments in Small and Medium-Sized Enterprises.

2 KRITERIER FOR MÅLOPPNÅELSE

- Såkornfondene investerer i tidligfaseselskaper som har produkter og/eller tjenester med høy innovasjonsgrad og internasjonalt vekstpotensial.
- Nye kompetansebaserte selskaper vokser og arbeidsplasser etableres.
- Vesentlige deler av omsetningen i porteføljeselskapene skal være basert på inntekter fra internasjonale markeder.
- Markedsmessig avkastning fra fondene for investorene på lang sikt (10 år). Fondene som helhet skal ha avkastning minst like høy som sammenlignbare fond i Europa.
- Såkornordningen skal bidra til å skape levedyktige forvaltermiljøer som over tid lykkes med å reise nye fond med kun privat kapital .
- Eventuelle tap skal være innenfor tapsfondets rammer.

Se også punkt 5.2

3 TILDELINGSKRITERIER FOR EGENKAPITAL OG RISIKOAVLASTNING

3.1 Kapitalbase

Såkornfondene blir tildelt egenkapital og risikoavlastning innenfor rammen av bevilgninger fra Stortinget, begrenset oppad til private investorers deltagelse i hvert enkelt såkornfond. Det innebærer at minimum 50 pst. av fondenes forvaltningskapital skal være fra private investorer³. Kapitalen fra investorer skal være i form av kontantinnskudd. Såkornfondene skal være store nok til å sikre en kompetent og robust forvaltning av midlene. Dette innebærer en minste forvaltningskapital for fondene på 350 mill. kroner. Målet er en gjennomsnittlig forvaltningskapital for fondene på 500 mill. kroner. Forvaltningskapitalen skal i hovedsak benyttes til investeringer, men kan også benyttes til å betale fondenes forvaltningskostnader. Forvaltningskostnadene skal være i tråd med bransjepraksis.

Risikoavlastningen til investorer innebærer en overføring av aksjer fra staten til private investorer og skal utgjøre 15 pst. av statens kapitalbidrag i fondene. Alle fond skal likebehandles.

Opptrekk på egenkapital/risikoavlastning skal kun gjøres i forbindelse med at det er nødvendig for investeringer. Det kan tillates at såkornfondene har en mindre likviditetsreserve i henhold til bransjepraksis. Opptrekk på/utbetaling av statens egenkapital/risikoavlastning kan ikke foretas i større grad enn det som er innbetalt fra de private investorene.

³ Definisjonen av private investorer skal være i samsvar med notifiseringen og EFTAs overvåkingsorgan, ESAs, vedtak om ordningen av 13.03.2013 (vedlagt).

3.2 Tilbakebetaling

Egenkapitalen fra Innovasjon Norge og utbytte/avkastning på denne skal i utgangspunktet ikke tilbakebetales før fondenes terminering. Egenkapitalen justert for gevinster/tap og utbytte skal senest tilbakebetales 15 år fra dato for avtale mellom det enkelte fondet i ordningen og Innovasjon Norge. Fondene skal ha en minimum løpetid på ti år.

Dersom såkornfondenes øvrige investorer mottar utbytte eller tilbakebetaling av innskutt kapital fra såkornfondene, skal egenkapitalen fra Innovasjon Norge tilbakebetales/utbytte utbetales i samme grad som eierandelene justert for risikoavlastningen tilsier. Med 15 pst. risikoavlastning for investorer og 50/50 finansiering innebærer dette at Innovasjon Norge skal ha tilbake 42,5 pst. av det som tilbakebetales til investorer fra fondene. Tilbakebetalte deler av egenkapitalen kan ikke trekkes opp på nytt, med mindre dette er nødvendig for å betale for markedsmessige garantiansvar i forbindelse med realisasjon av fondenes investeringer. Dersom det er slike garantiansvar knyttet til realiseringer, skal Innovasjon Norge beholde kapitalen til garantiansvaret er avklart. Når ev. garantiansvar er avklart, skal Innovasjon Norge tilbakebetale investert beløp og avkastning løpende til staten.

3.3 Investeringsandel i enkeltelskaper og investeringsform

Såkornfondene skal normalt samlet eie inntil 49 pst. av porteføljeselskapene, men kan unntaksvis, der det er hensiktsmessig, eie inntil 70 pst.

Såkornfondene kan foreta enkeltinvesteringer i form av egenkapital eller unntaksvis som mezzaninfinansiering⁴ dersom dette er hensiktsmessig. Ev. mezzaninfinansiering skal regnes inn i eierandelen.

3.4 Avkastning

Innenfor ordningens målgruppe og rammer skal det søkes å oppnå høyest mulig avkastning.

3.5 Forvaltningskostnader

Fondenes forvaltningskostnader skal være i tråd med bransjestandard.

4 STATSSTØTTEREGLENE I EØS-AVTALEN

Det vises til vedlagt notifisering og godkjenning av ordningen under EØS-regelverket om offentlig støtte fra EFTAs overvåkingsorgan (ESA), datert 13.03.2013.

Godkjenningen beskriver de ytre rammene for statsstøtten gjennom fondene. Dette regelverket kan fastsette strengere krav på enkelte områder innenfor rammen av godkjenningen, jf. eksempelvis krav til maksimal investeringsandel.

⁴ Usikrede finansieringsinstrumenter, hvor avkastningen er resultatbasert, og som innebærer rettigheter til å bytte til egenkapital.

5 KRAV TIL INNOVASJON NORGE

5.1 Tap

Innovasjon Norge forvalter statens deltakelse i såkornfondene på vegne av staten. Innovasjon Norge skal som del av års- og halvårsrapporteringen føre oversikt over fondenes realiserte og urealiserte tap knyttet til enkeltprosjekter og drift. Det er en forutsetning at eventuelle tap utover det som er dekket av tapsfond, ikke skal belastes Innovasjon Norges regnskap og egenkapital.

5.1.1 Tap dekket over tapsfondet

Tapsfondet skal dekke eventuelle realiserte tap på inntil 35 pst. av statens innskutte egenkapital i ordningen. Eventuelle tap skal dekkes ved fondenes terminering. Tapsfondet skal ikke benyttes til å dekke de private investorenes eventuelle tap.

5.1.2 Tap utover tapsfondet

Tap skal ikke overstige 35 pst. av statens innskutt egenkapital. Dersom det likevel oppstår realiserte tap i ordningen som totalt sett overstiger 35 pst. av statens innskutte egenkapital, skal bevilgningsbehov fremmes til Nærings- og handelsdepartementet.

5.1.3 Konkurs/opphør

Ved konkurs eller opphør av fondene skal Innovasjon Norge opptre med sikte på å sikre statens verdier.

5.2 Rapportering, evaluering, oppfølging og kontroll

Rapporteringskrav og -hyppighet skal fremgå av avtale mellom Innovasjon Norge og hvert enkelt fond og skal være likt for alle fond i ordningen. Innovasjon Norge skal utarbeide relevante delmål og organisere oppfølging av såkornordningen for å tilse at ordningen oppfyller overordnede mål.

Innsendt årsregnskap fra fondene med resultatregnskap, balanse og noteopplysninger skal være revisorattestert.

Vurdering av måloppnåelse vil primært skje gjennom evalueringer av ordningen. Det legges opp til en midtveisevaluering når fondene minimum har vært i drift i to år og en sluttevaluering. I tillegg legges opp til en årlig og halvårlig aggregert rapportering basert på fondenes ordinære års- og kvartalsrapporteringer, der hovedvekt legges på investeringer, bransjer og eventuell tapsutvikling, samt årlig rapportering etter ESAs krav i Community Guidelines on State Aid to Promote Risk Capital in Small and Medium-Sized Enterprises.

Som ledd i oppfølgingen skal Innovasjon Norge:

- påse at avtalte rapporter faktisk er mottatt
- gi nødvendig tilbakemelding til fondet om dennes rapportering
- treffe tiltak dersom kontrollen avdekker muligheter for uregelmessigheter

Normalt vil kontrollen innebære å vurdere om rapporteringen tilsier at midlene er brukt i overensstemmelse med forutsetningene og om krav til måloppnåelse er oppfylt. Kontrollen av forutsatte rapporter skal bl.a. omfatte:

- en generell formalia- og rimelighetskontroll, dvs. at rapportene er signert, ev. attestert av revisor, og at tallmaterialet fremtrer troverdig
- gjennomgang og vurdering av innrapportert informasjon med hensyn til avvik i måloppnåelse og økonomi og i forhold til risiko, egenart og vesentlighet

Ut fra gjennomgangen av mottatt rapportering skal det vurderes om det er behov for ytterligere oppfølgings- eller kontrolltiltak, spesielt dersom gjennomgangen avdekker muligheter for uregelmessigheter. Dette kan eksempelvis omfatte stikkprøvekontroll for prøving av data som ligger til grunn for utarbeidelse av innrapportert informasjon, nærmere regnskapsgjennomgang eller annen kontroll med at midlene har blitt nyttet som forutsatt, jf. Bevilgningsreglementets § 10.

5.3 Etablering av fond

Forvaltningen av fondene skal utlyses i Norge og Europa i tråd med gjeldende regler for offentlige anskaffelser.

For å sikre likebehandling skal Innovasjon Norge utarbeide og gjøre tilgjengelig informasjonsmateriale slik at alle potensielle forvaltere/investorer har mulighet til å forvalte/investere i ordningen. Offentlige aktører kan ikke støtte potensielle forvaltere økonomisk eller på annen måte slik at enkelte aktører mottar en fordel.

Søknadsbehandlingen må følge Lov om Innovasjon Norge, ESAs vedtak om ordningen, være i henhold til kunngjøring av ordningen, krav til god forvaltnings-skikk, habilitet og etisk adferd. Det skal legges vekt på å unngå forskjellsbehandling.

Det skal foreligge skriftlige retningslinjer for tidsfrist for når mandatet til å hente inn den private kapitalen i fondet og operasjonalisere dette faller bort dersom partene ikke dokumenterer at fastsatte betingelser er oppfylt eller akseptert.

Kandidater som ikke får anledning til å forvalte statlige midler, skal meddeles dette skriftlig. Avslagsbrev skal inneholde opplysninger om at det ikke er klageadgang på vedtak fattet av Innovasjon Norge.

5.4 Aksjonæravtale og rådgivingsavtale

Det skal utarbeides en aksjonæravtale for hvert enkelt såkornfond, som Innovasjon Norge skal undertegne. Det utarbeides også en rådgivingsavtale mellom fondet og dets forvalter (rådgiver) dersom fondet ikke selv står for forvaltningen.

Aksjonæravtalen og/eller rådgivingsavtalen skal inneholde alle vilkårene som minimum må oppfylles for å få tilgang til egenkapital og risikoavlastning, dvs.:

- formål og hva slags tiltak egenkapitalen og risikoavlastningen kan benyttes til
- beløpsstørrelser på egenkapital og risikoavlastning
- utbetalingstidspunkt

- behandling av eventuelt for mye utbetalt egenkapital/risikoavlastning fra staten
- krav til rapportering, regnskap og eventuell revisorbekreftelse
- krav til oppbevaring av regnskapsdata og dokumentasjon av faktiske opplysninger som ligger til grunn for statens deltakelse i fondet
- opplysninger om kontrolltiltak som kan bli iverksatt for å sikre at bruken av midlene skjer i samsvar med forutsetningene for tildelingen, jf. Bevilgningsreglementets § 10, og mulige reaksjonsformer dersom fondet ikke opptrer i samsvar med forutsetningene i avtalen
- informasjon om statsstøtteelementet, inkludert regler for investeringstransjer og kumulering med annen støtte, jf. pkt. 4
- bestemmelser om forvalteres honorar
- omtale av regjeringens politikk for lederlønn, likestilling og samfunnsansvar

Aksjonæravtalen skal undertegnes på vegne av Innovasjon Norge av en ansatt som er bemyndiget til det. Rådgivingsavtalen undertegnes av såkornfondet. Innovasjon Norge skal ha tilstrekkelig kunnskap om de enkelte rådgivningsavtalene som inngås.

5.5 Krav om eventuell tilbakebetaling av risikoavlastningen

Dersom fondet gir uriktige opplysninger eller midlene ikke benyttes i samsvar med fastsatte betingelser for statens deltakelse, kan risikoavlastningen bortfalle. Dersom det er grunnlag for bortfall av risikoavlastningen, skal Innovasjon Norge motta tilbakebetalinger på basis av investert beløp, dvs. både egenkapital og risikoavlastning, og ikke kun egenkapitalen som ellers vil være tilfelle.

5.6 Registrering av kommittering, innbetaling og tilbakebetaling

Innovasjon Norge skal ha systemer og rutiner som sikrer oversikt med hvordan egenkapitalen og risikoavlastningen som Innovasjon Norge har innbetalt, er utnyttet av fondet, at den ikke overskrides og at det kan gis løpende oppdaterte rapporter om status.

Alle innbetalinger av egenkapital og risikoavlastning skal være attestert før innbetaling kan skje. Den som attesterer, skal kontrollere:

- at innbetalingen er i overensstemmelse med vedtak om finansiering
- at alle deltakerne har akseptert vilkår i og underskrevet aksjonæravtale

Innovasjon Norge skal ha etablert systemer, rutiner og tiltak som sikrer korrekt saksbehandling ved kommittering, innbetaling og tilbakebetaling av egenkapital og risikoavlastning i overensstemmelse med Bestemmelser om økonomistyring i staten.

Bokføring, dokumentasjon og oppbevaring av regnskapsopplysninger skal skje i overensstemmelse med Innovasjon Norges interne økonomiforvaltningsrutiner.

5.7 Rapportering til departementet

Innovasjon Norge skal rapportere i henhold til kriteriene som er omtalt i pkt. 2 og 5.2 i dette regelverket. Informasjon om hyppighet og eventuelle andre størrelser i

rapporteringen framgår av de årlige oppdragsbrev med rapporteringskalender til Innovasjon Norge.

6 KRAV TIL NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENTET

Departementet skal foreta hensiktsmessige kontroller av kvaliteten på informasjonen i rapportene fra Innovasjon Norge. Departementet og Riksrevisjonen kan iverksette etterfølgende kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.

Nærings- og handelsdepartementet 5. april 2013.

Reier O. Sjøberg
departementsråd